

نگاه تازه

کارشناسی فوتبال شغل مهمی

است

سعید الهویی

هریبی سپاهان

تفاوت بین تماشاگر و کارشناس در اولویت قرار دادن کیفیت برابر نتیجه است. حال سؤال کلیدی این است: معنای کیفیت چیست؟ و یا اینکه نتیجه را چگونه می‌شود ارزیابی کرد؟ اصولاً نتیجه بر اساس یک بازی است یا بازه زمانی طولانی‌تر را در برمی‌گیرد؟

کارشناس در هر زمینه باید اطلاعات کافی برای اظهارنظر داشته باشد. اطلاعات تاریخی و آماری در کنار اطلاعات فنی، اعداد پایه و اساس هر تحلیل هستند. اعداد نمی‌توانند به تنهایی چیزی را نشان دهند ولی می‌توانند موجب تأیید و یا رد هر ادعا یا نظری شوند. به زبان ساده‌تر، اعداد و آمار می‌توانند صحت ادعای کارشناس را تعیین کنند ولی بحث بسیار مهمی در مورد آمار وجود دارد که نیازمند یک مثال است:

تیم A در برابر تیم B از استراتژی دفاع و ضدحمله استفاده می‌کند. آمار بازی در پایان ۹۰ دقیقه بیانگر برتری تیم B در مالکیت توپ (۷۰ به ۳۰ درصد)، تعداد پاس (۵۵۰ پاس برابر ۲۰۰ پاس) و تعداد ضربه به دروازه حریف (۸ ضربه برابر ۲ ضربه) بوده است ولی نتیجه دیدار پیروزی یک بر صفر تیم A است. آمار این دیدار بیانگر موفقیت تیم B است ولی نتیجه بالعکس است؟ آیا نتیجه این دیدار می‌تواند اعداد و آمار را بی‌اعتبار کند؟ جواب مطلقاً خیر است. این وظیفه کارشناس است که بتواند بین آمار و اعداد تفاوت قائل شود و این تفاوت را برای تماشاگر و هوادار توصیف کند. به‌طور مثال، در دیدار توصیف شده، پایین بودن درصد مالکیت و تعداد پاس تیم، خود خواسته است و آنچه اهمیت دارد، کیفیت موقعیت‌های ایجاد شده است. اصولاً آمار و اعداد در جریان یک دیدار بر اساس یک جمله کلیدی بررسی می‌شود: بیش از آنکه به حریف موقعیت بدهید، برای تیم خودتان موقعیت ایجاد کنید و البته که موقعیت‌ها نیازمند کیفیت است. یعنی هر چقدر که موقعیت ایجاد شده، در شرایط بهتری در اختیار بازیکن قرار بگیرد، کیفیت بالاتری خواهد داشت. به زبان ساده‌تر، موقعیت توپ در موقعیت گلزنی نسبت به دروازه بر اساس فاصله و زاویه، تعداد بازیکن حریف که بین توپ و دروازه در زمان ضربه نهایی قرار دارند، نحوه ضربه نهایی با پا یا سر و حتی پای تخصصی یا غیرتخصصی می‌تواند منجر به افزایش و یا کاهش کیفیت موقعیت گلزنی شود. در واقع آنچه قابل مقایسه بدون در نظر گرفتن سبک و استایل بازی، استراتژی‌ها و تاکتیک‌ها است، کیفیت موقعیت‌های ایجاد شده در برابر کیفیت موقعیت‌هایی است که به حریف داده‌ایم.

در مثال ذکر شده، تیم A با امید گل (Expected Goal) ۱/۱ در برابر امید گل ۰/۷ تیم B، صاحب شانس بیشتری برای برد بوده است. در واقع با وجود تعداد ضربات کمتر به سمت دروازه حریف، موقعیت‌های این تیم کیفیت بالاتری در برابر موقعیت‌های حریف داشته است و این اصل اول موفقیت در یک مسابقه فوتبال است. استراتژی‌ها، چینش‌ها، سیستم‌ها و تمرینات برای رسیدن به این هدف صورت می‌گیرند:

بیش از حریف، موقعیت باکیفیت بساز.

وظیفه کارشناس توصیف این مباحث با زبان ساده برای هوادار و تماشاگر است. توصیف اینکه درصد مالکیت و یا تعداد پاس نمی‌تواند دلیلی برای موفق دانستن یک تیم در جریان یک دیدار باشد ولی می‌تواند اثبات موفقیت تیم در استراتژی و سبک و استایل بازی باشد. هر چند که نمی‌تواند دلیلی برای اثبات صحت انتخاب استراتژی و تاکتیک بازی باشد.

خلاصه کلام اینکه، کارشناسی فوتبال یک شغل است. یک فرد با دانش کافی در مورد اصول فنی، سبک و استایل بازی، مربیان و بازیکنان و البته دانش و مهارت تحلیل آمار و اعداد است، در غیر این صورت گزارش کردن اتفاقات پس از پایان بازی و یا بحث‌های هواداری و کری‌های رنگی را هر فرد عادی می‌تواند انجام دهد. تفاوت بین کارشناس و هوادار است که می‌تواند به فوتبال کمک کند پیشرفت کند و موفقیت و عدم موفقیت تیم‌ها و کادر فنی بر اساس نتایج و اتفاقات در پروسه‌های کوتاه‌مدت سنجیده نشود. مشکل بزرگی که فوتبال ایران را درگیر خود کرده و عامل مهمی در تغییرات پرتعداد مربیان است.

در جست‌وجوی بهره‌مندی فوتبال از دستاوردهای علمی

کتاب فتح‌الله‌زاده کامپیوتر جلالی و خاطرات برانکو

رابطه علم با ورزش حرفه‌ای در ایران چه بسا به همین اندازه شوخی باشد، اگرچه بی‌شک چهره‌های پرشماری در ورزش ایران کوشش‌های بسیار کرده‌اند که قدم‌های تازه بردارند، صاحب اطلاعاتی بیشتر شوند، معلم دیگران باشند و حتماً تلاش آنها محترم است اما از دل فوتبال حرفه‌ای در ایران چنین دستاوردهای عجیبی مثل کتاب علی فتح‌الله‌زاده بیرون می‌زند.

برای جست‌وجو درباره رابطه علوم و فوتبال حرفه‌ای در ایران، بهتر است سراغ موفق‌ترین مربی ۴ فصل اخیر لیگ برتر برویم؛ سراغ برانکو ایوانکوویچ. حدود ۱۸ سال پیش، روزی که برانکو ایوانکوویچ به ایران برگشت و در سازمان ورزش ایران قراردادش را (به رغم مخالفت فدراسیون محمد دادکان با مربی خارجی) امضا کرد، خبرنگاران شاید با کنایه به او گفتند «پس از یک دوره بیکاری، به ایران برگشتید»، پاسخ برانکو ساده و جالب بود: «من بیکار نبودم. تمام این مدت در دانشگاه زاگرب تحقیق می‌کردم.» شاید خبرنگاران پاسخش را نپذیرفتند، اغراق‌آمیز دانستند یا هر چه اما برانکو مسیری را توصیف می‌کرد که یک مربی باید همیشه طی کند، به هر طریق و روش و هر کجا، تحقیق در یک دانشگاه یا تحقیق در خلوت. این همان چیزی است که مربیان ایرانی خود را از آن محروم کرده‌اند و البته با توجه به ضعف‌های اساسی سیستم آموزش مربی در ایران محروم نگه داشته شده‌اند. عادت‌ی که اغلب مربیان ندارند و ایجادش در خود چندان آسان هم نیست.

برای نشان دادن جلوه‌ای از محقق بودن و اهل دانستن دستاوردهای تازه بودن، شاید ذهن‌تان سراغ مجید جلالی در دهه ۸۰ برود؛ همان مربی که تلاش می‌کرد نشان دهد در جست‌وجوی تازه‌هاست. کامپیوتر به عنوان ابزاری مهم و عجیب در آن سال‌ها پسوند نام او شد اما بعدها همه بهتر فهمیدند که به این سادگی و با لقب و ابزار اتفاق تازه‌ای رخ نمی‌دهد و ماجرای برداشتن گام‌های مهم در به دست آوردن دانش بیشتر در ورزش حرفه‌ای، پیچیده‌تر از این حرف‌های ژورنالیستی است.

برانکو بحث را ادامه دهیم. به سال ۸۱ برگردیم، به تابستان ۸۱. فاش شدن نتایج آزمون قابلیت‌های جسمانی بازیکنان تیم ملی برانکو را نگران کرد و نیز متعجب. نگران بابت نتایج آزمون و متعجب از اینکه چرا اطلاعات تیمش به یک روزنامه رسیده است. برانکو که تیمی را برای بازی‌های غرب آسیا (و نه جام جهانی) می‌ساخت، بازیکنانش را به مرکز سنجش آکادمی المپیک برده بود، تست‌ها انجام شد اما برانکو سراگی از پاسخ آزمون نگرفت. پرویز کماسی منتظر ماند اما خبری از درخواست برانکو برای دریافت نتایج آزمون نشد. نتایج آزمون نگران‌کننده و هشداردهنده بود و انتشارش این نگرانی و هشدار را علنی می‌کرد. امروز نتایج آزمون با ضمیمه بحث‌های مفصل پیرامون آن منتشر شد و فردا روز قرارمان با برانکو ایوانکوویچ بود. مرور نتایج آن آزمون حتی پس از سال‌های سال جالب است. علی کریمی در آزمون قابلیت‌های جسمانی و در آزمایش VO۲max عدد ۳۸ را ثبت کرده بود. حالا تصور کنید اگر نتیجه VO۲max علی کریمی در آن سال عدد ۶۰ می‌شد، او در فوتبال آسیا و جهان چه جایگاهی را به دست می‌آورد و فوتبال ایران با علی کریمی به کجا می‌رسید؟ علیرضا

علم و زیسته‌های فوتبال حرفه‌ای چیزی نیست که یک کتاب داشته باشد و پایشان یک نقطه بگذاریم و تمام. هزار و یک وجه دارد، هزار و یک دستاورد علمی به کار ورزش حرفه‌ای می‌آید و نکته‌ای و دریافتی علمی نیست که گوشه‌ای از ورزش، چیزی را تغییر ندهد. بهره نبردن از آخرین دستاوردها یک محرومیت در ورزش است و دسترسی به اطلاعات روزآمد برای ورزش ایران هرگز آسان نیست. ورزش ایران به سختی می‌تواند خریدار این انبوه دانش در کار ورزش باشد و چندان گرایش عمیقی به این وادی هم ندارد. خود نیز محقق این حوزه نیست یا اگر هست به ابزار تحقیق مسلح نیست. باشگاه‌ها و نهادهای ورزشی گرایش مستمر ندارند به اینکه مربیان‌شان درگیر کسب اطلاعات روزآمد شوند. فدراسیون‌ها مسئولیتی در این‌باره حس نمی‌کنند و از همه مهم‌تر رابطه دانشکده‌های ورزش با ورزش حرفه‌ای گرم و نزدیک نیست. حتی فاصله‌ای عمیق بین آنهاست و انگار نه انگار که دانشکده‌های ورزش باید در ورزش حرفه‌ای نقش ایفا کنند.

برای اینکه نگاه سردستی و کمی ترسناک به رابطه علوم با ورزش حرفه‌ای در ایران را یادآوری کنیم، بد نیست سری بزنیم به کتابی از علی فتح‌الله‌زاده، مدیرعامل سابق باشگاه استقلال. او به طریقی معجزه‌آسا مؤلف کتابی به نام «دانشنامه فوتبال» است. احتمالاً سخت باور می‌کنید اما در کتاب علی فتح‌الله‌زاده هر چه بخواهید پیدا می‌کنید. او حتی خود را مترجم این کتاب هم معرفی نکرده و به نام مؤلف آن را منتشر کرده است. این کتاب مدعی طرح مجموعه‌ای از مسائل علمی و فنی و مدیریت در ورزش است که بعید به نظر می‌رسد در هیچ چهره‌ای در جهان چنین اطلاعات وسیعی در حوزه‌های مختلف مربوط به فوتبال پیدا کنید. اگر حوصله دارید، فهرست کتاب را مرور کنیم تا ببینیم چه خبر است:

فنون، مهارت‌ها، تکنیک‌ها، تاکتیک‌ها، قوانین و مقررات سازمان‌ها و تشکیلات، تاریخ و سیر تحولات، ریشه‌ها و سوابق و تحولات فوتبال در کشورهای مختلف، شخصیت‌ها و بازیکنان، داورها و ... باشگاه‌های بزرگ فوتبال، مسابقات لیگ یا تیم‌های مهم، جوایز مهم جام جهانی فوتبال، علوم و اصول علمی مورد استفاده در انواع وسایل، لباس، لوازم، تجهیزات و زمین بازی فوتبال، اصول علمی در انواع ضربه‌ها به توپ، هدایت توپ و کنترل توپ (به طور مثال تحلیل آبرودینامیکی ضربه‌های قوسی، ضربه‌های کرنر، ضربه‌های پنالتی) یا تحلیل روانی - عصبی ضربه‌های پنالتی. ذخیره‌سازی و مصرف انرژی در انواع ضربه‌ها، سرعت و کنترل سرعت توپ در ضربه و پاسکاری و مانند آنها. تغذیه برای فوتبال - برای تربیت بازیکن، قبل و بعد از مسابقه، در مسابقه و ... پزشکی فوتبال، روانشناسی فوتبال، سنجش‌های فوتبال، آسیب‌های فوتبال و وسایل ایمنی آن، معماری در فوتبال و ورزشگاه‌های مهم و معروف و اصول معماری مدرن در ورزشگاه‌ها، ادبیات فوتبال در کتاب‌ها، مطالب و نقل‌قول‌های مهم و معروف در فوتبال،

روزنامه‌ها و انواع دیگر نشریات معتبر فوتبال در سطح بین‌المللی. بله، باور کردنی نیست اما چاره‌ای نداریم و باید باور کنیم که علی فتح‌الله‌زاده مدعی تألیف چنین کتابی است.